

AANKOMST IN LISSABON

Met het vliegtuig

► VANAF DE INTERNATIONALE LUCHTHAVEN PORTELA

☎ 218 413 500 - www.ana.pt. Ongeveer 6 km ten noorden van het centrum.

Metro – De rode metrolijn brengt u in 30 min. naar het centrum.

Busverbindingen – Aerobus 1 rijdt in 30 min naar het centrum (Rossio, Praça do Comércio, Cais do Sodré); om de 20 min, 7.45-22.30 u. Aerobus 2 rijdt naar het financiële stadsdeel (Entrecampos, Sete Rios, Praça de Espanha, Avenida José Malhoa); om de 30 min., 7.30-23.00 u; € 3,50 per kaartje (de hele dag geldig op het openbaar vervoer, behalve de metro). Bus 208 (Cais do Sodré) rijdt in 45 min. naar het centrum; 0.30-5.35 u. Bus 705 gaat naar het Estação do Oriente (enkel tijdens de week),

bus 744 naar Praça Marquês de Pombal, bus 783 naar Amoreiras. Ticket: € 1,80.

Trajecten en netkaart: www.carris.pt.

Taxi's – Reken op ongeveer € 12 voor een ritje naar het centrum (toeslag voor bagage € 1,60), € 15 op feestdagen en 's nachts. De *voucher* (voorafbetaald kaartje) is te verkrijgen aan de kiosk Ask Me Lisboa (*zie hierna*). De prijs (€ 19,20) is iets duurder maar het is een vaste prijs zodat u niet voor verrassingen kan komen te staan (🌀 'Taxi's', blz. 12).

Diensten – Wisselkantoor, postkantoor en bankautomaat in de aankomsthal. Handig is de kiosk **Ask Me Lisboa** (☎ 218 450 660, 7.00-24.00 u): aankoop van de Lisboa Card (🌀 blz. 9), hotelreserveringen, plattegronden en brochures, aankoop van de *voucher* voor de taxi's.

Met de trein

Alle internationale treinen (of de treinen uit het noorden van het land) houden halt in het **Estação do Oriente**, het multimodale station (autobus, metro, trein) aan de rand van het Parque das Nações. Van hieruit rijden ze verder tot hun eindstation, het **Estação Santa Apolónia**, dicht bij het centrum. Daar vindt u een onthaalkiosk voor toeristen (di.-za. 8.00-13.00 u).

Lissabon telt nog andere stations:

Estação do Cais do Sodré – Treinen naar Estoril en Cascais (om de 20 min, van 5.30 u tot 1.30 u; de rit duurt 40 min.).

Estação do Rossio – Treinen naar de westkust en Sintra (om de 30 min, van 6.00 u tot 1.00 u; reistijd: 35 min). Info: ☎ 808 208 208 of 213 185 990 (voor internationale treinen) - www.cp.pt.

VERVOER

► **Dienstregeling:** metro 6.30-1.00 u; bussen en trams 7.00-1.00 u.

► **Interessantste formules:**

Carte 7 Colinas – Geldig op metro, tram, bus en kabelspoor - herlaadbaar naar wens (€ 0,50 voor de pas + € 6/dag - 🌀 blz. 9).

Lisboa Card (24 u/48 u/72 u) – Verkrijgbaar bij de Bureaus voor Toerisme (🌀 blz. 6). Onbeperkt gebruik van het openbaar vervoer en toeristenkortingen - € 18,50 (24 u)/€ 31,50 (48 u)/€ 39 (72 u).

De Praça Dom Pedro IV, beter bekend als het Rossio, is het kloppende hart van de stad. Markiês De Pombal zorgde voor de huidige vorm van het plein. © Shutterstock/J&A Photography

Bestemming Lissabon

DE REIS VOORBEREIDEN	4
Formaliteiten, Geldzaken, Gezondheid, Met de trein	4
Met het vliegtuig, Seizoenen en klimaat	5
Toeristische informatie	6
PRAKTISCHE INLICHTINGEN	8
Ambassades, Banken, Elektriciteit	8
Feestdagen, Fooien, Kranten, Levensstijl	8
Lisboa Card, Openbaar vervoer	9
Openingstijden	10
Postkantoren, Rondleidingen, Roken, Taxi's	12
Telefoneren, Tijdsverschil, Uit eten	13
EVENEMENTENKALENDER	14
Jaarlijkse afspraken	14
Biënnales	16
Grote tentoonstellingen	17

DE REIS VOORBEREIDEN

Formaliteiten

Verplichte identiteitspapieren –

Geldige identiteitskaart of een geldig paspoort.

Visum – Niet nodig voor Nederlandse en Belgische onderdanen.

Douane – In overeenstemming met de Schengenovereenkomst wordt geen grenscontrole uitgevoerd voor onderdanen van een van de lidstaten van de Europese Unie. Reist u naar Lissabon vanuit een land dat geen lid is van de Europese Unie, dan moet u de douane passeren en de goederen die u meebrengt aangeven.

Geldzaken

De munteenheid is de **euro**.

Creditcards – Visa, Premier, Eurocard, Mastercard, American Express worden algemeen aanvaard in Lissabon en in de meeste hotels, restaurants, winkels en geldautomaten van *Multibanco*.

Opgelet: in heel wat kleine restaurants en pensions worden geen creditcards aanvaard.

Denk eraan om aan uw bank het nummer te vragen waarop u vanuit het buitenland uw kaart kunt blokkeren. Er is tevens een alarmnummer voor alle types van kaarten: ☎ 0 892 705 705 (€ 0,34/min).

📍 'Banken', blz. 8.

Gezondheid

Bij ongeval of ziekte ontvangen inwoners van de Europese Unie gratis gezondheidszorg indien ze beschikken

over een **Europese ziekteverzekeringskaart**. Als u deze kaart nog niet

hebt, vraag ze dan minstens twee weken voor vertrek aan bij uw ziekenfonds of ziektekostenverzekering. Elk lid van het gezin moet over een eigen kaart beschikken, ook kinderen onder de 16 jaar.

Met de trein

Alle internationale treinen houden halt in het **Estação do Oriente**, een futuristisch multimodaal station (bus, trein, metro) dat ter gelegenheid van Expo '98 werd gebouwd aan de rand van het Parque das Nações. Ook de treinen uit het noorden en het centrum van het land stoppen hier alvorens verder te rijden naar het eindstation, het **Estação Santa Apolónia**, dat zich dicht bij het stadscentrum bevindt. In het eindstation bevindt zich een toeristenkiosk (dag. behalve ma., 8.00-13.00 u).

Vanuit Amsterdam en Brussel kan met de Thalys naar Parijs worden gereisd, waar een dagelijkse verbinding bestaat met Lissabon (de reis duurt minstens 16 uur). Een andere mogelijkheid is de TGV Atlantique richting Irún (bij de Frans-Spaanse grens). Hier kan dan worden overgestapt op een trein met slaapwagons naar Lissabon. Deze treinroute is de kortste en duurt minimaal 25 uur – www.thalys.com.

📍 *Meer informatie vindt u op de website van de Portugese spoorwegen (in het Engels en het Portugees): www.cp.pt.*

Met het vliegtuig

Internationale luchthaven van Lissabon: Portela de Sacavém (vanuit Lissabon; ☎ 218 413 500 - www.ana.pt - 📍 'Aankomst in Lissabon', blz. 1). Tickets voor reizen in de zomer worden het best enkele maanden van tevoren gereserveerd omdat veel Portugezen die in het buitenland verblijven dan naar Portugal terugkeren, vooral in augustus.

REGULIERE LUCHTVAARTMAATSCHAPPIJEN

TAP Air Portugal – Nederland: Evert van de Beekstraat 25, 1118 CL Schiphol Airport. Reserveringen en inlichtingen: ☎ 020 316 39 80.

België: H. Henneaulaan 144 bus 4, 1930 Zaventem. Call center: ☎ 02 720 30 77 - www.flytap.com. Dagelijks vier tot vijf vluchten vanuit Brussel (2.35 uur).

SN Brussels Airlines – Da Vinci-laan 9 - 1930 Zaventem (Brussel) - ☎ 02 754 19 00 - www.brusselsairlines.com. Dagelijks rechtstreekse vluchten vanuit Brussel (2.40 uur).

KLM – Reserveringen en inlichtingen: ☎ 020 474 77 47 of www.klm.com.

LAGEKOSTENMAATSCHAPPIJEN

Reserveren kan rechtstreeks op de site van de respectieve maatschappijen; hoe vroeger u boekt, hoe goedkoper: vanaf € 20 exclusief reserveringskosten; reken dus op ongeveer € 30 voor de goedkoopste tickets.

GOEDKOPE VLUCHTEN EN CHARTERS

Vliegtarieven – ☎ 0900 8 543 482 (Nederland) en 0900 444 88 (België) - www.vliegtarieven.nl of www.vliegtarieven.be.

Vliegwinkel – ☎ 0900 7 767 767 - www.vliegwinkel.nl. Kantoren onder meer in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Haarlem, Arnhem en Maastricht.

Vliegtickets – Meidoornweg 2, 1031 GG Amsterdam - ☎ 0900 1 287 283 - www.vliegtickets.org.

Nouvelles Frontières – ☎ 02 547 44 44 - www.nouvelles-frontieres.be. Biedt reizen aan, meestal vanuit België.

Airstop – ☎ 070 233 188 - Dit is een afdeling van Taxistop met vijf kantoren in Vlaanderen en Brussel.

Seizoenen en klimaat

Het hele jaar door kent Lissabon een zacht, gematigd en zonnig klimaat. De gemiddelde jaartemperatuur bedraagt 17 °C.

Zomer – Juli en augustus zijn de warmste maanden (27 tot 28 °C) maar door de nabijheid van de Oceaan waait over de stad een verkoelende zeebries.

Winter – Het is vochtig en fris maar wel zonnig (13 tot 17 °C).

In welk seizoen reist u het best naar Lissabon? – De lente en de herfst zijn de ideale seizoenen om de Portugese hoofdstad te ontdekken. In de lente staan de parken en tuinen in bloei. De terrasjes van cafés en restaurants komen weer tot leven. April is aantrekkelijk voor de plechtigheden van de Semana Santa (Heilige Week). Ook juni is best aan te raden door de feestelijkheden rond Santo António (rond 13 juni). In het najaar heersen bijzonder aangename temperaturen (de gemiddelde temperatuur bedraagt 22 tot 26 °C).

is, en de andere voor een hele portie (*dose*), vaak voor twee personen.

Bijzondere gewoonten – Vooraf worden vaak tapas (*acepipes*) geserveerd (kaas, rauwe ham, *chouriço*, olijven, tonijnsalade enz.). Opgelet: ze zijn niet gratis. Ze worden aangerekend als u ze opeet. Als u ze niet wenst, zegt u dat het best aan de ober die ze komt brengen.

In de meeste restaurants wordt de boter aangerekend. Brood en bestek worden zelden in rekening gebracht. Er worden geen karaffen met water geserveerd. U zult dus water in flessen moeten bestellen.

De prijs voor vis kan per kilo uitgedrukt zijn: vraag in dat geval het gewicht en de prijs van de vis die u wenst te bestellen.

EVENEMENTENKALENDER

Jaarlijkse afspraken

FEBRUARI-MAART

► **Vastenavond** – Carnaval met optocht en verklede kinderen die de stad rondtrekken op zoek naar suikergoed (zes dagen, de periode die voorafgaat aan Aswoensdag).

MAART

► **ModaLisboa** – Modebeurs van Lissabon, in maart en oktober, promoten van Portugese creaties op de internationale modescène. www.modalisboa.pt

► **Concerto da primavera** – In het Centro cultural de Belém (CCB), talrijke voorstellingen en concerten. www.ccb.pt

MAART-APRIL

► **Goede Week** – Religieuze feestelijkheden met onder meer een processie in de Bairro Alto.

APRIL

► **Peixe em Lisboa** – Gastronomisch festival met vis als blikvanger rond de Pátio da Galé (Terreiro do Paço). www.peixemlisboa.com

► **Feest van de bevrijding** – Militaire defilés en officiële herdenking van de val van het Salazar-regime in 1974 (25 april).

► **Festas da Música** – In het Centro cultural de Belém (CCB), belangrijk muziekfestival (23-25 april). www.ccb.pt

APRIL-MEI

► **IndieLisboa** – Festival van de onafhankelijke film (fictie, animatie, documentaires, kortfilms...) www.indielisboa.com

MEI

► **Estoril Jazz** – Concerten in het casino van Estoril. www.projazz.pt

MEI-JUNI

► **Festival internacional de Marionetas e Formas Animadas** – Spektakels, documentaires en tentoonstellingen verspreid over twee weken in het Marionettenmuseum (📍 blz. 83), het Centro cultural de Belém en de theaterzalen van de stad. <http://fimalx.blogspot.fr>

Het Estação do Oriente, het Ooststation, werd ontworpen door Santiago Calatrava en gebouwd door Necso.

© Turismo de Lisboa / www.visitlisboa.com

OVERNACHTEN

WIJKEN

De centraal gelegen wijken **Baixa, Rossio** en **Chiado** met hun metrostations en hun talrijke tramhaltes, zijn een goede keuze, maar zijn wel wat luidruchtig. Misschien verkiest u de authentieke charme van de steegjes in de **Bairro Alto** en **Alfama**, de rust in de heuvelachtige woonwijken **Graça** en **Lapa**, die toch nog op wandelafstand van het centrum liggen of per tram bereikbaar zijn, of de chique hotels in de omgeving van de **Avenida da Liberdade**, die bovendien ook gemakkelijk bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.

SOORTEN LOGIES

Er is keuze genoeg in Lissabon; u vindt er zowel jeugdherbergen (*pousada de juventude*) als luxeuze hotels en pensionnetjes (*pensões*). De hotels zijn veeleer klassiek en vrij betaalbaar. U vindt ze in alle prijscategorieën, van 2 tot 5 sterren. Het ontbijt is meestal inbegrepen bij de kamerprijs. De meeste hotels hebben een restaurant, de meeste *pensões* niet. De pensions vallen onder de categorie 'een ster' en zijn vaak ondergebracht in oudere, maar goed onderhouden gebouwen. U vraagt het best eerst of u de kamer even kunt zien.

De *residenciais* stralen ook een zekere charme uit, zijn confortabeler, maar beschikken meestal niet over een restaurant.

De prijzen in de gids zijn deze voor een tweepersoonskamer tijdens het hoogseizoen, bij een bezetting door twee personen.

Goed om te weten – Meer adresjes voor alle types en budgetten vindt u op www.visitlisboa.com.

VERHUUR VAN APPARTEMENTEN

Een goede formule voor een weekend als u met meerdere personen reist. www.citysiesta.com, www.lisbonet.com, www.travelingtolisbon.com.

Onderstaande adresjes vindt u terug op de uitneembare vouwkaart aan de binnenzijde van de cover: zoek het overeenkomstige nummer (vb. 1). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze vouwkaart.

Baixa en het Rossio

MINDER DAN € 70

- 17 Lavra Guest House – Vouwkaart E5** - *Calçada de Santana, 198 A - ☎ 218 820 000 - www.lavra.pt - 24 kamers: € 65/70 - ☰ € 5.* Op de Pena-heuvel, die door de toeristen vaak vergeten wordt (en met recht: het is hier heel steil), aan de top van de *elevador* de Lavra naar de Rua das Portas de Santo Antão, staat dit 17de-eeuwse huis met patio en terras. Het interieur is een mengelmoes van oude meubelen en hedendaags design. Vraag een kamer met uitzicht op de bovenverdieping. Wifi bij het onthaal.
- 13 Pensão Praça da Figueira – Vouwkaart E6** - *Travessa Nova de São Domingos, 9 - M Rossio - ☎ 213 424 323 - www.pensaopracadafigueira.com - 31 kamers: € 58/70.* Aangenaam, centraal gelegen pension dat volledig gerenoveerd werd. Het is ondergebracht op de 2de en 3de verdieping

van een mooi, oud pand (zonder lift). Vraag een kamer met *casa de banho completa* (badkamer met toilet). Een suite (tot 5 pers.). Geen ontbijt maar u kunt terecht in een van de vele cafés op het plein.

TUSSEN € 70 EN € 100

12 **VIP Eden – Vouwkaart E5** - Praça dos Restauradores, 24 - **M** Restauradores - ☎ 213 216 600 - www.viphotels.com - ☰ - 🚗 - 134 kamers: € 100 - 🚗 € 8,50. Deze voormalige bioscoop werd omgevormd tot apparthotel: studio's (1-2 pers.) een appartementen (tot 4 pers.), per week of per nacht. Panoramisch terras en klein zwembad.

1 **Lisboa Tejo – Vouwkaart F6** - R. dos Condes de Monsanto, 2 - **M** Rossio - ☎ 218 866 182 - www.lisboatejohotel.com - ☰ - 51 kamers: € 85/120. Dit hotel vlak bij de Praça da Figueira werd gerenoveerd door Portugese designers. De kamers zijn comfortabel en mooi ingericht maar ietwat rumoerig aan de straatkant. Interessante aanbiedingen via de website.

Alfama

TUSSEN € 70 EN € 100

5 **Casa Costa do Castelo – Vouwkaart F6** - Rua Costa do Castelo, 54 - 4de verdieping (geen lift) - **Tram** 12E, 28E - ☎ 218 822 678 - www.c-c-castelo.com - ☰ - 5 kamers: € 90 🚗. In een privéwoning uit het begin van de 20ste eeuw, aangebouwd tegen de omwalling van het kasteel, te midden van de tuinen en terras die uitzien over de daken en de Taag in de verte. 4 tweepersoonskamers en een suite. Minimaal twee nachten, reserveren verplicht.

MEER DAN € 150

15 **Solar dos Mouros – Vouwkaart F6** - Rua do Milagre de Santo António, 6 - bus 737 - ☎ 218 854 940 - www.soldardosmouros.com - ☰ - 13 kamers: € 160/200 - 🚗 € 13,50. Mooi rose-oranje huis aan de Moorse muur is eigendom van de Portugese kunstschilder Luís Lemos. Ruime kamers met mooi uitzicht en twee suites waarvan een met terras, alle versierd met werken van de gastheer of uit zijn collectie: schilderijen, Afrikaanse maskers, zeldzame boeken...

Graça

TUSSEN € 100 EN € 150

6 **Albergaria Senhora do Monte – Vouwkaart F5** - Calçada do Monte, 39 - **Tram** 28E - ☎ 218 866 002 - albergaria-senhoradomonte.com - ☰ - 28 kamers: € 98/110. Op de hoogste heuvel van Lisbon, onder de belvedère Senhora dos Montes. Modern hotel met een adembenemend uitzicht. Kamers 1 tot 4 zijn iets duurder maar hebben een terras. Vermijd de kamers aan de achterzijde zonder uitzicht.

Chiado

MEER DAN € 150

2 **Hotel do Chiado – Vouwkaart E6** - R. Nova do Almada, 114 - **M** Baixa-Chiado - ☎ 213 256 118 - hoteldochiado.pt - ☰ - 40 kamers: € 160/180 🚗. Hotel ondergebracht op de bovenste verdiepingen van de historische *Armazens do Chiado*. Bijzonder comfortabel met een minimalistisch interieur. Het werd in 2013 volledig gerenoveerd. De premium-kamers hebben een terras met een prachtig uitzicht over de stad of de Taag.

UIT ETEN

Uit eerbetoen aan hun land bieden de meeste restaurants (*restaurantes*) Portugese gerechten aan. In Lissabon wordt vaak aan de **toog** gegeten, zowel in de volksrestaurants als in sommige stijlvolle restaurants. In de **cafés** en **banketbakkerijen** (bieden meestal zitplaatsen aan en doen tevens dienst als theesalon) kunt u al voor een paar euro uw honger stillen (beignets van kabeljauw, bladerdeeggebak enz.). Lissabon telt ook diverse buitenlandse restaurants, een erfstuk van het koloniale verleden: Braziliaans, Kaapverdisch, Goaans, Chinees (Macau) enz. Een brede waaier van exotische smaken!

☺ 'Iets drinken' (sommige cafés bieden een snelle formule aan) op blz. 32, rubriek 'Uit eten' op blz. 13 en 'Gastronomie' op blz. 135.

Onderstaande adresjes vindt u terug op de uitneembare vouwkaart aan de binnenzijde van de cover: zoek het overeenkomstige nummer (vb. 1). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze vouwkaart.

Baixa en het Rossio

► LUNCH

TUSSEN € 20 EN 25

22 **Casa do Alentejo** – **Vouwkaart E5** - Rua Portas de Santo Antão, 58 - M Restauradores - ☎ 213 405 140 - 12.00-15.00 u, 19.00-22.30 u. In een oud paleis versierd met azulejo's (☺ blz. 50), kunt u proeven van specialiteiten uit de Alentejo en dagschotels. Copieuze gerechten. Op zondag namiddag: bal met orkest!

► DINER

MEER DAN € 30

22 **Gambrinus** – **Vouwkaart E6** - Rua Portas de Santo Antão, 23-25 - M Restauradores - ☎ 213 421 466 - www.gambrinuslisboa.com - 12.30-1.30 u. Een van de beste visrestaurants van de stad, dat zijn deuren opende in 1936, heeft een donker interieur met zwaar houtwerk en bruin leder. Hier vindt u nog een rokerszaal.

Alfama

► LUNCH

MINDER DAN € 20

31 **Cerqueira** – **Vouwkaart E5** - Calçada de Santana, 49 - M Martin Moniz - ☎ 218 86 0402 - 12.00-15.00 u, 18.30-21.30 u - zo. gesl. Een familiaal en gezellig adresje, ver van de toeristische drukte. Kies zonder twijfelen voor een van de dagschotels, die steeds in ruime porties opgediend worden.

36 **Zê da Mouraria** – **Vouwkaart F5** - Rua João de Outeiro, 24 - M Martin Moniz - ☎ 218 865 436 - ☎ - 12.00-16.00 u (en 19.00-21.00 u op vr. en za.) - zo. gesl. Cantine in een steegje in de Mouraria, voorbehouden voor echte ingewijden (geen uithangbord!). 's Middags wordt het restaurantje overspoeld door bedienden uit de wijk. Authentieke Portugese keuken.

34 **Le Petit Café** – **Vouwkaart F6** - Largo de São Martinho, 6-7 - Tram 28E -

In de Vasco da Gamatoren is een heerlijk panoramisch restaurant ingericht. De toren maakt deel uit van het moderne shopping- en ontspanningscentrum Parque das Nações, Park der Natiën. © Shutterstock/M.Castro

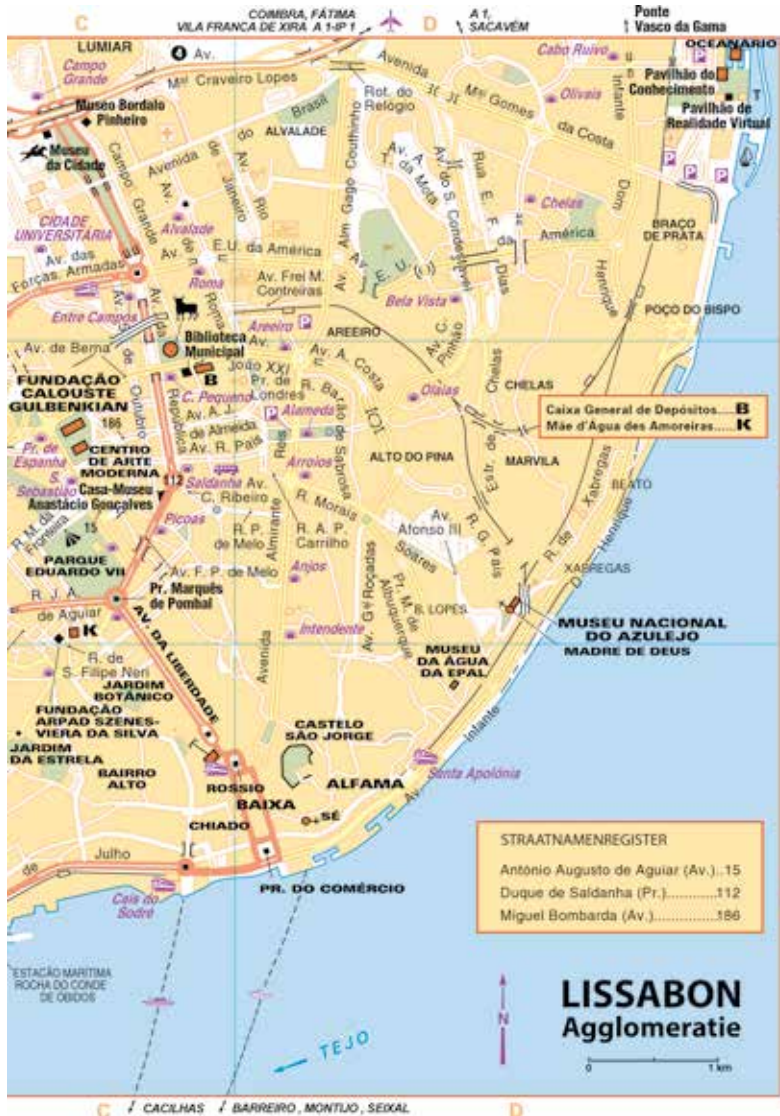

Aan het 52 meter hoge Monument der ontdekkingsreizen heeft kunstenaar Almeida 20 jaar gewerkt.

© Shutterstock/Robert Paul Van Boets

Beziens- waardigheden

LISSABON VANDAAG	46
BAIXA EN HET ROSSIO	50
ALFAMA	54
GRAÇA EN SANTA APOLÓNIA	63
CHIADO	68
DE BAIRRO ALTO	74
RATO EN AMOREIRAS	77
MADRAGOA EN ESTRELA	78
LAPA	82
LANGS DE TAAG	84
HET PARQUE DAS NAÇÕES	88
BELÉM	94
AJUDA	100
ROND DE AVENIDA DA LIBERDADE EN SALDANHA	103
CAMPO PEQUENO EN CAMPO GRANDE	108
PAÇO DO LUMIAR	109
IN DE BUURT VAN BENFICA	110
DE OMGEVING VAN LISSABON	111
UITSTAP NAAR SINTRA	114
DE STRANDEN	118

BAIXA ★★ EN HET ROSSIO ★

(De benedenstad)

Een klassiek dambordpatroon: de Baixa stond lange tijd model voor andere Europese steden. De wijk werd na de aardbeving van 1755 heropgebouwd volgens de principes van de verlichting en de plannen van markies De Pombal. Het is nog steeds het kloppende hart van Lissabon, een dambord van steegjes waar het overdag erg druk is en waar het heerlijk kuieren is van de oevers van de Taag tot de Praça Dom Pedro IV, ook wel Rossio genoemd.

► **Bereikbaarheid:** Baixa-Chiado, Rossio of Restauradores. 12E, 15E, 28E.

Uitneembare vouwkaart E6-F7 en detailkaart Centrum blz. 72-73.

► **Aanrader:** Bezoek de wijk overdag. 's Avonds, als de meeste mensen weg zijn, wordt de Baixa enkel nog bevolkt door automobilisten. Een uitzondering: de Rua das Portas de Santo Antão, die ook 's avonds heel druk blijft.

Praça dos Restauradores

Detailkaart Centrum KX

Dit plein dankt zijn naam aan de mannen die in 1640 in opstand kwamen tegen de Spaanse overheersing en de onafhankelijkheid van Portugal uitriepen. De obelisk in het midden van het plein is opgericht ter herinnering aan deze gebeurtenis.

Aan de westkant van het plein staat het **Palácio Foz**, dat aan het einde van de 18de eeuw werd gebouwd door de Italiaanse architect Francesco Savarino. Achter de fraaie zalmkleurige gevel is het Bureau voor Toerisme van Lissabon en Portugal gevestigd (blz. 6). Links ervan ligt het **Éden Teatro (Detailkaart KX T¹)**, dat in 1937 zijn deuren opende voor het publiek. De voorgevel met art-deco- en futuristische elementen is deels bewaard gebleven. Het pand herbergt een luxueus appartementenhotel ('De beste adresjes/Overnachten', blz. 20).

Rua das Portas de S. Antão

Detailkaart Centrum KX

's Avonds is het bijzonder druk in deze voetgangersstraat met grote bioscopen (Coliseu dos Recreios op nr. 96), cafés en traditionele winkels. De **Casa do Alentejo** op nr. 58 is gevestigd in het voormalige paleis Alverca (eind 17de eeuw) en heeft een ongewone, weelderig versierde Moorse patio. Het huis voert promotie voor de Alentejo. Het herbergt een restaurant (blz. 24) en een vereniging voor personen die afkomstig zijn uit die streek, maar in Lissabon wonen.

Rossio ★

Detailkaart Centrum KX-KY

De in 2001 gerestaureerde **Praça Dom Pedro IV**, of Rossio, het levendige, grote plein van de Baixa, dateert uit de 13de eeuw. Dit is het kloppende hart van de stad, de ontmoetingsplaats voor feesten en militaire defilés. Tijdens de

De majestueze triomfboog bij het begin van de Rua Augusta, de voetgangersstraat die het Rossio met de Praça do Comércio verbindt

© Shutterstock/Cyril Hou

inquisitie vonden er gruwelijke ket-terverbrandingen plaats. Vóór de aardbeving van 1755 stonden hier diverse belangrijke gebouwen. De huidige vorm is het werk van markies De Pombal. Midden op het plein staan het bronzen standbeeld (1870) van koning Dom Pedro IV, eerste soeverein van Brazilië, en twee barokfontein.

Bewonder de neomanuelijnse **gevel**★ (19de eeuw) van het **Estação do Rossio**, die na vijf jaar werkzaamheden prachtig gerenoveerd is. Het plein is omgeven door pombalijnse panden met op de benedenverdieping cafés, zoals het beroemde **Nicola** met art-deco-gevel (📍 blz. 32) en winkeltjes met decoratieve elementen uit het begin van deze eeuw. Vlak bij Nicola ziet u de tabakswinkel met azulejo's van **Rafael Bordalo Pinheiro**.

Teatro Nacional Dona Maria II

Detailkaart Centrum KX

Dit neoklassieke gebouw aan de noordkant van het plein werd rond 1840 gebouwd op de plaats van het vroegere Palácio da Inquisição. Boven de gevel met peristilium en fronton prijkt het beeld van Gil Vicente, een beroemde Portugees toneelschrijver uit de 16de eeuw.

Praça da Figueira

Detailkaart Centrum KX

Dit vierkante plein met een ruitersstandbeeld van Johan I (1971) is omzoomd met klassieke gebouwen.

Een wijk met dambordpatroon

Detailkaart Centrum KY-KZ

De deels verkeersvrije winkelstraten tussen het Rossio en de Taag vormen

een mooi uitgelijnd schaaqbord. De brede, sierlijke voetgangersstraat **Rua Augusta** verbindt het Rossio met de Praça do Comércio, vlak naast de Taag. Aan weerskanten herinneren de **Rua Áurea** (Goudstraat; nu de straat van bankiers, juweliers en edelsmeden) en de **Rua da Prata** (Zilverstraat) eraan dat hier in de 15de en 16de eeuw het centrum van de handel in edele metalen gevestigd was. De andere evenwijdige straten zijn genoemd naar gilden, zoals de Rua dos Ouradoiros (goudsmeden), dos Correeiros (zadelmakers) en dos Sapateiros (schoenlappers).

Museu do Design e da Moda (MUDE)

(Design- en Modemuseum)

Detailkaart Centrum KZ – Rua

Augusta, 24 - ☎ 218 886 117 - www.mude.pt - di.-zo. 10.00-18.00 u - gratis. Het museum is ondergebracht in het gebouw van de voormalige Banco Nacional Ultramarino. Deze unieke plek in Europa toont onder meer een uitzonderlijke collectie voorwerpen verzameld door **Francisco Capelo** en schetst daarmee een uitgebreid beeld van de design en de mode uit de periode tussen het begin van de 20ste eeuw en nu.

Núcleo Arqueológico

Detailkaart Centrum KY – R. dos

Correeiros, 9 - ☎ 213 131 004 - rondleiding (45 min.) in het Frans en het Engels: om 12.00 u en 17.00 u behalve op do. en zo.; in het Portugees: om 10.00 u, 11.00 u, 15.00 u en 16.00 u behalve op do. ochtend en zo. - gratis - de avond voordien reserveren, ter plaatse of telefonisch.

Laat u niet afschrikken door de merkwaardige locatie van de Romeinse overblijfselen in de kelder van de Banco Millenium BPC! Dit aangename museum vertelt de geschiedenis van de Baixa vanaf de bezetting in de 7de eeuw v. Chr. Door de glazen tegels worden de verschillende lagen zichtbaar, van de pombalijnse gebouwen tot de grondwaterspiegel. De plaats herbergde achtereenvolgens een aardewerkfabriek (5de-3de eeuw v. Chr.), een dodenakker (2de eeuw v. Chr.) en een groot haven- en visserijcomplex (1ste-5de eeuw).

Praça do Comércio ★★

(of Terreiro do Paço)

Detailkaart Centrum KZ

Hier stond langs de oevers van de 'stroegele zee' het koninklijk paleis dat in 1755 door de aardbeving en vloedgolf werd verwoest. Lissabonners noemen dit fraaie plein nog steeds *Terreiro do Paço*, terras van het paleis. Het plein meet 192 m bij 177 m en wordt aan drie kanten omgeven door klassieke gebouwen waar de Beurs en diverse ministeries zijn ondergebracht. De verdiepingen met hun gevels van saffraangele pleisterkalk rusten op

zuilenrijen. Het geheel vormt een schitterend voorbeeld van de strenge, fraaie pombalijnse stijl. Centraal op het plein staat het ruitersstandbeeld van koning Jozef I. Het plein heeft een belangrijke rol gespeeld in de Portugeze geschiedenis. Hier werden immers op 1 februari 1908 koning Karel I en kroonprins Lodewijk Filips vermoord. In **Café Martinho da Arcada** (hoek van de Rua da Prata en de Praça do Comércio), waar Fernando Pessoa een vaste klant was, is nog het tafeltje te zien waaraan hij een van zijn beroemdste werken, *Mensagem*, schreef.

Het plein, dat volledig heraangelegd werd, herbergt sinds 2012 het **Lisboa Story Centre**, een hoogtechnologisch centrum gewijd aan de geschiedenis van de stad (www.lisboastorycentre.pt - 10.00-20.00 u - € 7).

Cais das Colunas ★

(Zuilenkaai)

Detailkaart Centrum KZ

Aan de zuidkant grenst het plein aan de rivier. Aan de kaai dalen marmeren trappen, tussen de door het tij verweerde zuilen, langzaam af naar de Taag.

CANDIDE EN DE POMBALIJNSE STIJL

'Voici venir le dernier jour du monde', riep Candide van Voltaire op 1 november 1755 in de ruïnes van de door de aardbeving en de daaropvolgende vloedgolf verwoeste stad. De wederopbouw volgde echter vrij snel volgens het dambordpatroon van markies De Pombal, de toenmalige eerste minister. Ook nu nog wordt de benedenstad het pombalijnse centrum genoemd.

DE GROTE STIJLPERIODES

De middeleeuwen

Portugal ontstaat in 1140. De romaanse architectuur, onder invloed van de kloosterorden van Cluny en Cîteaux, verspreidt zich over de wegen naar Santiago de Compostela tot in het pas opgerichte Portugese koninkrijk, dat zich toen nog beperkte tot de noordelijke provincies. Het heroveringsproces valt er samen met een religieuze en artistieke groei onder invloed van de romaanse kunst en wordt het symbool van een koninkrijk dat ten strijde trekt tegen de Moren. Het einde van de Reconquista met de definitieve inname van de Algarve in 1249, zet een punt achter de romaanse architectuur; voorbeelden van romaanse kunst zijn vooral te vinden in het noorden van het land, waar een tweehonderdtal kerken en kloosters verspreid liggen.

De gotiek

De gotiek ontwikkelde zich aan het einde van de 13de eeuw in de kalkrijke gebieden rond Lissabon, waar diverse grote kloosters werden gebouwd. Het klooster van Alcobaça (provincie Estremadura), naar het voorbeeld van de abdij van het Franse Clairvaux, stond model voor het cisterciënzerklooster (14de eeuw) van de kathedraal van Lissabon (🕒 blz. 61).

De manueelijnse periode

🕒 blz. 125.

De renaissance

De renaissance behield in Portugal haar belangrijkste Italiaanse en Franse stijlkenmerken en ontplooidde zich in de beeldhouwkunst onder invloed van Franse kunstenaars. Nicolas Chanterene, trouw aan de Italiaanse renaissance, decoreerde het noordportaal van het Jerónimos-klooster in Belém (🕒 blz. 94). Later werd hij de belangrijkste beeldhouwer van de school van Coimbra.

De barok

De barok ontleent zijn naam aan het Portugese woord *barroco* (onregelmatige parel). De stijl vertolkt de geest van de Contrareformatie die in de 16de en 17de eeuw als reactie op de Reformatie en de protestantse soberheid een overdadige en populaire kunst ten dienste stelde van het katholicisme. Vanaf het einde van de 18de eeuw werden façades versierd met festoenen, engelenfiguren en kromme lijnen. João Antunes gebruikte een achthoekig grondplan voor kerken (🕒 Igreja de Santa Engrácia, blz. 64). De echte Portugese barok openbaarde zich in het noorden van het land, in Braga en Porto.

HEDENDAAGSE KUNST, MODE EN DESIGN

Eigentijdse kunst

De vele kunstgalerijen in Lissabon zijn een weerspiegeling van de huidige creativiteit. Een ander belangrijk uithangbord is het evenement **Arte Lisboa**, waar de meesterwerken van de Lissabonse hedendaagse kunst worden tentoongesteld (📍 blz. 16) in samenwerking met prestigieuze galerijen uit heel Europa. Een van de belangrijkste kunstenaars is **Julião Sarmiento**, al bijna dertig jaar op zoek naar de drijvende kracht en de openbaring van het verlangen en naar het verschil tussen kennis en geheugen. Hij werkt met schilderijen, foto's, beeldhouwwerken en videovoorstellingen. **Pedro Cabrita Reis**, in de ban van de architectuur, werkt met recuperatiematerialen en ontwerpt bouwwerken die doen denken aan 'geheugenreservoirs'. Hij vertegenwoordigde Portugal op de Biënnale van Venetië in 2003. **Rui Chafes** creëert dan weer strenge, ingetogen sculpturen in grijs en zwart.

Hoofdstad van de mode

Sinds 1991 vindt jaarlijks in april en oktober het evenement **ModaLisboa** plaats (📍 blz. 14-16), dat Lissabon verheft tot de hoofdstad van de haute couture. Het biedt gerenommeerde Portugese ontwerpers de mogelijkheid tot een internationale doorbraak. **Ana Salazar**, beegbeeld van de Portugese

mode, opende in 1974, het jaar van de Anjerrevolutie, haar eerste atelier in Lissabon. In de jaren 1980 vertegenwoordigt ze Portugal op de meest prestigieuze podia. Haar kledingstukken worden over de hele wereld verkocht. Andere internationaal erkende Portugese stylisten zijn **José Antonio Tenente** (die zijn loopbaan begon bij Ana Salazar), de zeer verscheiden **Fátima Lopes**, **Maria Gambina** (een gevestigde waarde op de Lissabonse scène), **Felipe Oliveira Baptista** (artistiek directeur bij Lacoste sinds 2010) enz. In de Bairro Alto (📍 blz. 74), de thuishaven van het toekomstige talent, openen jonge ontwerpers vaak hun eerste winkels (📍 'De beste adresjes/Winkelen', blz. 42).

Dynamisch design

Het Portugese design, het toonbeeld van de Lissabonse vitaliteit, kent een sterke bloei. Liefhebbers kunnen onder meer terecht in de vele designwinkels in de stad (📍 'De beste adresjes/Winkelen', blz. 42) en in het Museu Nacional do Chiado (📍 blz. 70), ondergebracht in een voormalig klooster dat herbouwd werd door de Franse architect Jean-Michel Wilmotte, of het **Museu do Design e da Moda (MUDE)** (📍 blz. 52), dat in 2009 de deuren opende in de Baixa.

Vertaling	Valérie Maes
Omslagontwerp	Keppie & Keppie
Omslagfoto	Corbis
Ontwerp binnenwerk	Keppie & Keppie
Oorspronkelijke titel	Le Guide Vert Lisbonne Week-end
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Hoofredactie	Philippe Orain
Uitgevers	Florence Dyan (Michelin), Lieven Defour (Lannoo)
Redactie	Célia Bénisty, Philippe Bourget, Jean-Moïse Braitberg, Séverine Cachat, Tiphaine Cariou, Françoise Dupont, Michel Fonovich, Alexandra Forterre, Serge Guillot, Guylaine Idoux, Emmanuelle Lepetit, Valérie Minet, Marie Perchat, Jérôme Saglio
Cartografie	Stéphane Anton, Michèle Cana, Géraldine Deplante, Isabelle Delouvy Stadsplattegronden op basis van de gegevens van TeleAtlas - © TeleAtlas 2012
Met dank aan	Didier Broussard, Maria Gaspar (iconografie), Pascal Tisserand

© Michelin, 2014

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2014

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen...) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres	De Groene Gids Uitgeverij Lannoo Kasteelstraat 97 B-8700 Tielt degroenegids@lannoo.be	De Groene Gids Lannoo Nederland Postbus 614 6800 AP Arnhem degroenegids@lannoo.nl
---------------------	---	---

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2014/45/338 - NUR 512 - ISBN 978-94-014-1181-3